

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

17. maj 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 93/13/EØF – urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere – den nationale rets ex officio-undersøgelse af spørgsmålet om, hvorvidt en aftale er omfattet af direktivets anvendelsesområde – artikel 2, litra c) – begrebet »erhvervsdrivende« – højere læreanstalt, som i det væsentlige finansieres ved hjælp af offentlige midler – rentefri afdragsordning for studiegebyrer og gebyrer for deltagelse i studierejse«

I sag C-147/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af vredegerecht te Antwerpen (fredsdommeren i Antwerpen, Belgien) ved afgørelse af 10. marts 2016, indgået til Domstolen den 14. marts 2016, i sagen:

Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW

mod

Susan Romy Jozef Kuijpers,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J.L. da Cruz Vilaça, og dommerne E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger (refererende dommer) og F. Biltgen,

generaladvokat: E. Sharpston

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 9. marts 2017,

efter at der er afgivet indlæg af:

- den belgiske regering ved J. Van Holm, M. Jacobs og L. Van den Broeck samt ved J.-C. Halleux, som befuldmægtigede, bistået af eksperterne P. Cambie og B. Zammitto,
- den østrigske regering ved G. Eberhard, som befuldmægtiget,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved M. van Beek og D. Roussanov, som befuldmægtigede,

* Processprog: nederlandsk.

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 30. november 2017,
afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Karel de Grote – Hogeschool Katholieke Hogeschool Antwerpen VZW, som er en fri undervisningsinstitution i Antwerpen (Belgien) (herefter »KdG«), og Susan Romy Jozef Kuijpers vedrørende sidstnævntes betaling af studiegebyrer og udgifter for deltagelse i en studierejse, med tillæg af renter, og betaling af erstatning.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Af tiende betragtning til direktiv 93/13 fremgår:
»[F]orbrugeren kan sikres en bedre beskyttelse gennem vedtagelse af ensartede bestemmelser vedrørende urimelige vilkår; disse bestemmelser skal finde anvendelse på alle aftaler, som indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere; dette direktiv finder derfor ikke anvendelse på bl.a. arbejdskontrakter, aftaler vedrørende arveret og familieret samt aftaler om oprettelse af selskaber og om disses vedtægter.«
- 4 14. betragtning til dette direktiv har følgende ordlyd:
»[M]edlemsstaterne bør dog sørge for, at der ikke forekommer urimelige kontraktvilkår deri, især fordi dette direktiv ligeledes omfatter erhvervsvirksomhed af offentlig karakter.«
- 5 Direktivets artikel 1, stk. 1, bestemmer:
»Formålet med dette direktiv er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere.«
- 6 Artikel 2 i direktiv 93/13 bestemmer:
»I dette direktiv forstås ved:
[...]
b) »forbruger«: en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler ikke handler som led i sit erhverv
c) »erhvervsdrivende«: en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.«

7 Direktivets artikel 3 fastsætter:

»1. Et kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, anses for urimeligt, hvis det til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser ifølge aftalen til skade for forbrugeren.

2. Et kontraktvilkår anses altid for ikke at have været genstand for individuel forhandling, når det er udarbejdet på forhånd, og forbrugeren derved ikke har haft nogen indflydelse på indholdet, navnlig i forbindelse med en standardkontrakt.

Den omstændighed, at visse elementer i et kontraktvilkår eller et enkelt kontraktvilkår har været genstand for individuel forhandling, udelukker ikke anvendelse af denne artikel på resten af en aftale, hvis en samlet vurdering fører til den konklusion, at der alligevel er tale om en standardkontrakt.

Hvis en erhvervsdrivende hævder, at et standardiseret kontraktvilkår har været genstand for individuel forhandling, har han bevisbyrden.

3. Bilaget indeholder en vejledende og ikke-udtømmende liste over de kontraktvilkår, der kan betegnes som urimelige.«

8 Nævnte direktivs artikel 6, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren, og at aftalen forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige kontraktvilkår.«

Belgisk ret

9 Direktiv 93/13 er gennemført i belgisk ret ved artikel 73-78 i Wet betreffende marktpraktijken en consumentenbescherming (lov om handelspraksis og forbrugerbeskyttelse) af 6. april 2010 (*Belgisch Staatsblad* af 12.4.2010, s. 20803). Disse artikler blev efterfølgende ophævet og deres indhold optaget i artikel VI.83-VI.87 i Wetboek van economisch recht (lov om erhvervsret).

10 Artikel VI.83 i lov om erhvervsret fastsætter, at lovens bestemmelser vedrørende urimelige kontraktvilkår alene finder anvendelse på aftaler mellem en virksomhed og en forbruger.

11 I lovens artikel I.1, nr. 1, er begrebet »virksomhed« defineret som »enhver fysisk eller juridisk person, der på en varig måde forfølger et økonomisk mål, herunder sammenslutninger af sådanne personer«.

12 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at lov om handelspraksis og forbrugerbeskyttelse har indført ordet »virksomhed« i lov om erhvervsret, som erstattede ordet »sælger«.

13 Artikel 806 i Gerechtelijk Wetboek (retsplejeloven) har følgende ordlyd:

»I en udeblivelsesdom skal retten give dom efter de tilstedeværende parters påstande eller forsvar, medmindre retsforhandlingen eller de pågældende påstande eller anbringender er i strid med ufravigelige retsgrundsætninger.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 14 Den 3. februar 2014 skulle Susan Kuipers, som på det tidspunkt var studerende ved KdG, betale et beløb på i alt 1 546 EUR for dels studiegebyr for studieårene 2012/2013 og 2013/2014, dels udgifter til deltagelse i en studierejse.
- 15 Da Susan Kuipers ikke kunne betale beløbet på en gang, indgik hun en skriftlig aftale med KdG Studievoorzieningsdienst (herefter »KdG Stuvo«) om tilbagebetaling beregnet efter en rentefri afdragsordning. Ifølge denne aftale skulle KdG Stuvo udbetale det beløb til Susan Kuipers, som hun skulle bruge for at betale sin gæld til KdG, mod at indbetale 200 EUR pr. måned til nævnte KdG Stuvo fra den 25. februar 2014 og syv måneder frem. Det var ligeledes fastsat, at sidste afdrag på 146 EUR skulle betales den 25. september 2014
- 16 Aftalen indeholdt desuden en klausul, som fandt anvendelse ved manglende betaling, med følgende ordlyd:
- »Såfremt lånebeløbet (helt eller delvis) ikke betales tilbage rettidigt, påløber der uden videre og uden påkrav renter med 10% p.a. af restskylden fra dagen efter beløbets forfaldsdag. I dette tilfælde skal der også betales en skadesløsholdelse til dækning af inkassoomkostningerne, som i henhold til denne aftale fastsættes til 10% af restskylden, dog mindst 100 EUR.«
- 17 Selv efter at have modtaget et påkrav om betaling fra KdG Stuvo, betalte Susan Kuipers ikke af på lånet.
- 18 Den 27. november 2015 anlagde KdG sag mod Susan Kuipers ved Vredegerecht te Antwerpen (fredsdommeren i Antwerpen, Belgien) med krav om, at det pålagdes hende at betale hovedstolen på 1 546 EUR, morarenter på 10% fra den 25. februar 2014 (269,81 EUR) og skadeserstatning (154,60 EUR). Susan Kuipers gav ikke møde og var ikke repræsenteret for denne retsinstans.
- 19 Ved mellemdom af 4. februar 2016 tog den forelæggende ret KdG's påstand vedrørende hovedstolen til følge. Hvad angår de ligeledes krævede renter og erstatning genoptog retten forhandlingerne og opfordrede KdG til at fremsætte sine bemærkninger til en eventuel præjudiciel forelæggelse for Domstolen.
- 20 Den forelæggende ret har anført, at da Susan Kuipers ikke gav møde, skal retten i medfør af retsplejelovens artikel 806 give dom efter KdG's påstand, medmindre proceduren eller kravet er i strid med ufravigelige retsregler.
- 21 I denne henseende ønsker den forelæggende ret for det første oplyst, om retten i en udeblivelsessag ex officio kan prøve spørgsmålet om, hvorvidt aftalen, som KdG støtter sit krav på, er omfattet af anvendelsesområdet for den nationale lovgivning, som gennemfører direktiv 93/13. Det er bl.a. ikke sikkert, at lovgivningen om urimelige kontraktvilkår i Belgien henhører under ufravigelige retsregler. Retten er således i tvivl om, hvorvidt de nationale processuelle bestemmelser er i overensstemmelse med dette direktiv, idet de er til hinder for en sådan prøvelse.
- 22 For det andet ønsker den forelæggende ret oplyst, om den aftale, som KdG og Susan Kuipers har indgået, er omfattet af anvendelsesområdet for den nationale lovgivning om urimelige aftalevilkår. I denne forbindelse er retten i tvivl om, hvorvidt lovgivningen er i overensstemmelse med direktiv 93/13, da lovgivningens anvendelsesområde ikke er defineret i forhold til aftaler, der indgås mellem en forbruger og en »erhvervsdrivende«, men i forhold til aftaler, der indgås mellem en forbruger og en »virksomhed«. Under alle omstændigheder ønsker retten oplyst, om en undervisningsinstitution som KdG, der i det væsentlige finansieres ved hjælp af offentlige midler, skal anses for en »virksomhed« og/eller en »erhvervsdrivende«, når den indrømmer en studerende en afdragsordning som den i hovedsagen omhandlede.

- 23 Under disse omstændigheder har vredegerect te Antwerpen (fredsdommeren i Antwerpen) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er en national ret, ved hvilken der er anlagt sag mod en forbruger med påstand om opfyldelsen af en kontrakt, og denne ret efter de nationale retsplejeregler alene er beføjet til ex officio at efterprøve, om påstanden er i strid med [...] nationale [ufravigelige regler], beføjet til på tilsvarende måde, også i udeblivelsessager, ex officio at efterprøve og fastslå, om den pågældende kontrakt er omfattet af [direktiv 93/13], således som dette direktiv er gennemført i belgisk ret?
 - 2) Skal en fri undervisningsinstitution, der udbyder subsidieret undervisning til en forbruger, anses for en erhvervs[virksomhed] i EU-retlig forstand for så vidt angår aftalen om udbuddet af denne undervisning mod betaling af et studiegebyr, der eventuelt forhøjes med beløb til tilbagebetaling af omkostninger, som undervisningsinstitutionen har afholdt?
 - 3) Er en aftale mellem en forbruger og en fri subsidieret undervisningsinstitution angående denne institutions udbud af subsidieret undervisning omfattet af [direktiv 93/13], og skal en fri undervisningsinstitution, der udbyder subsidieret undervisning til en forbruger, anses for erhvervsdrivende i direktivets forstand med hensyn til aftalen om udbuddet af denne undervisning?«

Om de præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

- 24 Med sit første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national ret, som træffer afgørelse i en udeblivelsessag, og som i henhold til de nationale procesregler er beføjet til ex officio at prøve, hvorvidt det kontraktvilkår, som påstanden er støttet på, er i strid med nationale ufravigelige regler, ex officio kan eller skal prøve, om aftalen, som indeholder dette kontraktvilkår, er omfattet af direktivets anvendelsesområde.
- 25 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at dette spørgsmål er knyttet til den belgiske retsplejelovs artikel 806, som pålægger den nationale ret, der træffer afgørelse i en udeblivelsessag, at tage påstandene eller den mødende parts indsigelser til følge, medmindre proceduren, disse påstande eller disse indsigelser strider mod ufravigelige retsregler. Den nationale ret, som træffer afgørelse i en udeblivelsessag, kan således ex officio kun efterprøve anbringender om ufravigelige retsregler. Da det imidlertid ikke er sikkert, at den belgiske lovgivning vedrørende urimelige kontraktvilkår henhører under ufravigelige retsregler, tvivler retten på, at den ex officio kan prøve bl.a., om en aftale som den i hovedsagen omhandlede er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 93/13.
- 26 For at besvare det stillede spørgsmål må det bemærkes, at i henhold til fast retspraksis hviler den ved direktiv 93/13 indførte beskyttelsesordning på den betragtning, at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (jf. dom af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 46 og den deri nævnte retspraksis, af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis, og af 7.12.2017, Banco Santander, C-598/15, EU:C:2017:945, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 27 Domstolen har ligeledes fastslået, at under hensyntagen til denne svagere stilling bestemmer direktivets artikel 6, stk. 1, at urimelige kontraktvilkår ikke er bindende for forbrugeren. Det fremgår således af retspraksis, at der er tale om en præceptiv bestemmelse, der har til formål at erstatte den formelle balance, som kontrakten indfører mellem kontrahenternes rettigheder og forpligtelser, med en reel

balance, der skal genindføre ligheden mellem parterne (dom af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis, af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis, og af 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, præmis 41 og den deri nævnte retspraksis).

- 28 For at sikre den ved direktivet tilsigtede beskyttelse har Domstolen understreget, at uligheden mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende alene kan ophæves ved positive foranstaltninger, der er uafhængige af kontraktparterne selv (dom af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis, af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis, og af 14.4.2016, Sales Sinués og Drame Ba, C-381/14 og C-385/14, EU:C:2016:252, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Det er på baggrund af disse betragtninger, at Domstolen har fastslået, at den nationale ret inden for rammerne af sine beføjelser i medfør af bestemmelserne i direktiv 93/13 skal efterprøve, om et kontraktvilkår er urimeligt, og dermed afhjælpe den manglende ligevægt mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende (jf. i denne retning dom af 26.10.2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 38, og af 21.2.2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, præmis 22 og 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 Denne forpligtelse indebærer imidlertid for den nationale ret tillige en forpligtelse til at prøve, om aftalen, som indeholder det kontraktvilkår, som påstanden er støttet på, er omfattet af direktivets anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 9.11.2010, VB Pénzügyi Lízing, C-137/08, EU:C:2010:659, præmis 49, og analogt dom af 4.6.2015, Faber, C-497/13, EU:C:2015:357, præmis 46). En ex officio-prøvelse af, hvorvidt kontraktvilkårene i den omhandlede aftale er urimelige, indebærer nødvendigvis, at retten forinden skal prøve, om denne aftale er omfattet af dette direktivets anvendelsesområde.
- 31 Disse forpligtelser, som tilkommer den nationale ret, skal anses for nødvendige af hensyn til en effektiv forbrugerbeskyttelse som sikret ved direktiv 93/13, bl.a. i forhold til den ikke ubetydelige risiko for, at forbrugeren ikke kender sine rettigheder eller møder vanskeligheder ved at udøve dem (jf. i denne retning dom af 26.10.2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis, og kendelse af 16.11.2010, Pohotovost', C-76/10, EU:C:2010:685, præmis 42).
- 32 Den beskyttelse, som direktiv 93/13 tildeler forbrugerne, omfatter således også tilfælde, hvor en forbruger, som med en erhvervsdrivende har indgået en kontrakt med et urimeligt vilkår, afholder sig fra at påberåbe sig dels den omstændighed, at aftalen er omfattet af direktivets anvendelsesområde, dels den urimelige karakter af det pågældende vilkår, enten fordi han er uvidende om sine rettigheder, eller fordi han viger tilbage for at gøre sine rettigheder gældende som følge af de omkostninger, en retssag vil medføre (jf. i denne retning dom af 26.10.2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis, og kendelse af 16.11.2010, Pohotovost', C-76/10, EU:C:2010:685, præmis 43).
- 33 Hvad angår gennemførelsen af disse forpligtelser af en national ret, der træffer afgørelse i en udeblivelsessag, bemærkes, at de processuelle regler til sikring af beskyttelsen af de rettigheder, som EU-retten medfører for borgerne, i mangel af EU-retlige bestemmelser herom henhører under medlemsstaternes nationale retsorden i henhold til princippet om deres procesautonomi. Disse regler bør imidlertid hverken være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (ækvivalensprincippet), eller være udformet således, at de i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve de rettigheder, der er tillagt forbrugerne ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (jf. analogt dom af 30.5.2013, Asbeek Brusse og de Man Gabarito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

- 34 Hvad angår ækvivalensprincippet, som det første præjudicielle spørgsmål implicit henviser til, og som er det eneste, der er omhandlet i nærværende sag, skal det som anført i denne doms præmis 27 understreges, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 udgør en bestemmelse, der har en præceptiv karakter (dom af 30.5.2013, *Asbeek Brusse og de Man Gabarito*, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 43 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 I øvrigt har Domstolen fastslået, at i betragtning af karakteren og betydningen af den offentlige interesse, som den beskyttelse, direktivet giver forbrugerne, hviler på, skal direktivets artikel 6 anses for ligeværdig med nationale regler, der inden for den interne retsorden har rang af ufravigelige retsgrundsætninger. Det må lægges til grund, at denne kvalifikation udstrækker sig til alle de bestemmelser i direktivet, der er påkrævet for gennemførelsen af det formål, der forfølges med artikel 6 (dom af 30.5.2013, *Asbeek Brusse og de Man Gabarito*, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 44 og den deri nævnte retspraksis).
- 36 Det følger heraf, at når en national ret i henhold til sine nationale processuelle regler har kompetence til ex officio at prøve, om en påstand er i strid med ufravigelige nationale retsgrundsætninger, hvilket ifølge de oplysninger, som den forelæggende ret har givet, er tilfældet i det belgiske retssystem for en retsinstans, der træffer afgørelse i en udeblivelsessag, skal den ligeledes udøve denne kompetence med henblik på ex officio og på baggrund af de kriterier, der er fastsat i direktiv 93/13, at prøve, om det omtvistede kontraktvilkår, som påstanden er støttet på, og den aftale, hvori dette vilkår forekommer, er omfattet af direktivets anvendelsesområde og i givet fald, om dette vilkår er urimeligt (jf. analogt dom af 30.5.2013, *Asbeek Brusse og de Man Gabarito*, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 45).
- 37 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en national ret, som træffer afgørelse i en udeblivelsessag, og som i henhold til de nationale procesregler er beføjet til ex officio at prøve, hvorvidt det kontraktvilkår, som påstanden er støttet på, er i strid med nationale ufravigelige retsregler, ex officio skal prøve, om aftalen, som indeholder dette kontraktvilkår, er omfattet af direktivets anvendelsesområde, og i givet fald, om dette vilkår er urimeligt.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 38 Med det andet og det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret dels oplyst, om en fri undervisningsinstitution som KdG skal anses for en virksomhed i EU-retlig forstand, når den udbyder subsidieret undervisning til en forbruger, og den derfor alene modtager et studiegebyr, der eventuelt forhøjes med beløb til tilbagebetaling af omkostninger, som undervisningsinstitutionen har afholdt. Dels ønsker retten oplyst, om en aftale, der er indgået mellem en forbruger og en sådan institution, og som vedrører udbydelse af undervisning, er omfattet af direktiv 93/13, og om denne institution i forbindelse med denne aftale skal anses for en »erhvervsdrivende« som omhandlet i direktivet.
- 39 Indledningsvis bemærkes, at direktiv 93/13 ifølge artikel 1 ikke finder anvendelse på aftaler, der indgås mellem en »virksomhed« og en forbruger, men på aftaler, der indgås mellem en »erhvervsdrivende« og en forbruger, hvorfor det ikke inden for rammerne af hovedsagen er nødvendigt at tage stilling til, hvorvidt en undervisningsinstitution som KdG skal anses for en »erhvervsdrivende« i EU-retlig forstand.
- 40 I øvrigt fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at udtrykket »virksomhed« i artikel VI.83 i lov om erhvervsret er blevet anvendt af den belgiske lovgiver for i national ret at gennemføre udtrykket »erhvervsdrivende«, der er defineret i artikel 2, litra c), i direktiv 93/13.
- 41 I denne henseende bemærkes, at det i henhold til Domstolens faste praksis påhviler de nationale retsinstanser ved anvendelsen af nationale retsfor skrifter i videst muligt omfang at fortolke dem i lyset af direktiv 93/13's ordlyd og formål, for at det med direktivet tilsigtede resultat fremkaldes, og for

dermed at handle i overensstemmelse med artikel 288, stk. 3, TEUF. Denne forpligtelse til overensstemmende fortolkning af national ret er nemlig uadskilleligt forbundet med EUF-traktatens system, idet traktaten giver de nationale retter mulighed for inden for rammerne af deres kompetence at sikre sig EU-rettens fulde virkning, når de afgør de tvister, der er indbragt for dem (jf. analogt dom af 21.4.2016, Radlinger og Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, præmis 79 og den deri nævnte retspraksis).

- 42 Heraf følger, at den nationale ret i forbindelse med hovedsagen skal fortolke det i belgisk ret benyttede begreb »virksomhed« i overensstemmelse med begrebet »erhvervsdrivende« som omhandlet i direktiv 93/13, herunder navnlig med definitionen i direktivets artikel 2, litra c).
- 43 Desuden fremgår det ligeledes af de sagsakter, som Domstolen råder over, at den i hovedsagen omhandlede aftale, der er indgået mellem KdG og Susan Kuijpers, indeholder en rentefri afdragsordning for de beløb, som hun skylder i studiegebyr og for udgifter til deltagelse i en studierejse.
- 44 I denne forbindelse skal det andet og det tredje spørgsmål, som skal behandles samlet, forstås således, at den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, om en fri undervisningsinstitution som den i hovedsagen omhandlede, der har indgået en aftale med en af sine studerende om betalingslempelser for beløb, som denne skylder i studiegebyr og for udgifter til deltagelse i en studierejse, i forbindelse med denne aftale skal anses for »erhvervsdrivende« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i artikel 2, litra c), i direktiv 93/13, med den følge, at aftalen er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.
- 45 I denne henseende bemærkes, at direktiv 93/13, således som det fremgår af dets artikel 1, stk. 1, og artikel 3, stk. 1, finder anvendelse på kontraktvilkår i »aftaler, der indgås mellem erhvervsdrivende og forbrugere«, der ikke har »været genstand for individuel forhandling«.
- 46 Som det fremgår af tiende betragtning til direktiv 93/13, skal ensartede bestemmelser vedrørende urimelige vilkår nemlig finde anvendelse på alle aftaler, som indgås mellem »erhvervsdrivende« og »forbrugere«, som defineret i direktivets artikel 2, litra b) og c).
- 47 I artikel 2, litra c), i direktiv 93/13 er begrebet »erhvervsdrivende« defineret som en fysisk eller juridisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler handler som led i sit erhverv, hvad enten det er offentligt eller privat.
- 48 Det følger af selve ordlyden, at EU-lovgiver har villet fastsætte en meget bred opfattelse af begrebet »erhvervsdrivende« (jf. i denne retning dom af 30.5.2013, Asbeek Brusse og de Man Garabito, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).
- 49 For det første gør anvendelsen af udtrykket »en« i den nævnte bestemmelse det klart, at enhver fysisk eller juridisk person skal anses for »erhvervsdrivende« som omhandlet i direktiv 93/13, når denne udøver erhvervsvirksomhed.
- 50 For det andet omfatter selv samme bestemmelse enhver erhvervsvirksomhed, »hvad enten det er offentligt eller privat«. Som anført i 14. betragtning finder direktiv 93/13 derfor tillige anvendelse på erhvervsvirksomhed af offentlig karakter (jf. i denne retning dom af 15.1.2015, Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, præmis 25).
- 51 Heraf følger, at artikel 2, litra c), i direktiv 93/13 hverken udelukker enheder, der forfølger en opgave af almen interesse, eller enheder, der har en offentligretlig status, fra direktivets anvendelsesområde (jf. analogt kendelse af 3.10.2013, Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs, C-59/12, EU:C:2013:634, præmis 32). Som bemærket af generaladvokaten i punkt 57 i forslaget til afgørelse, er

det desuden irrelevant for definitionen af »erhvervsdrivende« i bestemmelsens forstand, om organisationens virksomhed er med eller uden gevinst for øje, da opgaver af offentlig karakter og almen interesse ofte udføres uden gevinst for øje.

- 52 I øvrigt følger det af ordlyden af artikel 2, litra c), i direktiv 93/13, at det er en forudsætning for at blive kvalificeret som »erhvervsdrivende«, at den pågældende person handler »som led i sit erhverv«. Hvad angår direktivets artikel 2, litra b), er det heri fastsat, at begrebet »forbruger« omfatter en fysisk person, der i forbindelse med de af dette direktiv omfattede aftaler »ikke handler som led i sit erhverv«.
- 53 Det er således gennem en henvisning til karakteren af de kontraherende parter – om de handler inden for rammerne af deres erhvervsmæssige aktiviteter eller ej – at direktiv 93/13 definerer de aftaler, det finder anvendelse på (dom af 30.5.2013, *Asbeek Brusse og de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 30, og af 3.9.2015, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, præmis 17 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Dette kriterium svarer til den i nærværende doms præmis 26 nævnte idé, som den ved det samme direktiv indførte beskyttelsesordning hviler på, nemlig at forbrugeren befinder sig i en svagere stilling end den erhvervsdrivende såvel hvad angår forhandlingsstyrke som informationsniveau, og at forbrugeren som følge heraf tiltræder betingelser, som på forhånd er udarbejdet af den erhvervsdrivende, uden at han kan øve nogen indflydelse på disses indhold (dom af 30.5.2013, *Asbeek Brusse og de Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, præmis 31, og af 3.9.2015, *Costea*, C-110/14, EU:C:2015:538, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).
- 55 Heraf følger, at begrebet »erhvervsdrivende« i artikel 2, litra c), i direktiv 93/13 er et funktionelt begreb, som indebærer en vurdering af, hvorvidt kontraktforholdet indgår i aktiviteter, der udføres som led i en persons erhverv (jf. analogt kendelse af 27.4.2017, *Bachman*, C-535/16, ikke trykt i Sml., EU:C:2017:321, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 56 I den foreliggende sag har den belgiske og den østrigske regering gjort gældende, at KdG ikke som en højere læreanstalt, som i det væsentlige finansieres ved hjælp af offentlige midler, anses for en »virksomhed« i den forstand, hvori dette begreb er lagt til grund i EU-konkurrenceretten, og dermed som en »erhvervsdrivende« som omhandlet i direktiv 93/13, da KdG's udbydelse af undervisning ikke udgør en »tjenesteydelse« som omhandlet i artikel 57 TEUF (jf. i denne retning dom af 7.12.1993, *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, præmis 16 og 17).
- 57 I denne henseende fremgår det af de sagsakter, som Domstolen råder over, at hovedsagen under alle omstændigheder ikke direkte vedrører en institution som KdG's undervisningsopgave. Der er derimod tale om en af institutionen leveret ydelse, som er supplerende og accessorisk til dens undervisningsaktivitet, og som består i en aftale, hvorved der tilbydes en rentefri afdragsordning for beløb, som en studerende skylder institutionen. En sådan ydelse svarer i sagens natur til at indrømme betalingslempelser for en eksisterende gæld og udgør i grunden en kreditaftale.
- 58 Med forbehold for den efterprøvelse, der skal foretages af den forelæggende ret af de i foregående præmis nævnte elementer, må det derfor antages, at en institution som KdG handler som »erhvervsdrivende« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i direktiv 93/13, ved i forbindelse med denne kontrakt at levere en sådan ydelse, der er supplerende og accessorisk til sin undervisningsaktivitet.
- 59 Denne fortolkning underbygges af det beskyttelsesformål, som direktivet forfølger. I forbindelse med en aftale som den i hovedsagen omhandlede foreligger der i princippet en ulighed mellem undervisningsinstitutionen og den studerende på grund af skævheden mellem de oplysninger og

tekniske kompetencer, som disse parter råder over. En sådan institution råder over en varig organisation og tekniske kompetencer, som den studerende, der handler i privat øjemed, og som kun lejlighedsvis er konfronteret med en sådan aftale, ikke nødvendigvis har.

- 60 Henset til samtlige ovenstående betragtninger og med forbehold for den efterprøvelse, der skal foretages af den forelæggende ret, skal det andet og det tredje spørgsmål besvares med, at artikel 2, litra c), i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at en fri undervisningsinstitution som den i hovedsagen omhandlede, der har indgået en aftale med en af sine studerende om betalingslempelser for beløb, som denne skylder i studiegebyr og for udgifter til deltagelse i en studierejse, i forbindelse med denne aftale skal anses for »erhvervsdrivende« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i denne bestemmelse, med den følge, at aftalen er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.

Sagsomkostninger

- 61 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

- 1) **Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler skal fortolkes således, at en national ret, som træffer afgørelse i en udeblivelsessag, og som i henhold til de nationale procesregler er beføjet til ex officio at prøve, hvorvidt det kontraktvilkår, som påstanden er støttet på, er i strid med nationale ufravigelige retsregler, ex officio skal prøve, om aftalen, som indeholder dette kontraktvilkår, er omfattet af direktivets anvendelsesområde, og i givet fald, om dette vilkår er urimeligt.**
- 2) **Med forbehold for den efterprøvelse, der skal foretages af den forelæggende ret, skal artikel 2, litra c), i direktiv 93/13 fortolkes således, at en fri undervisningsinstitution som den i hovedsagen omhandlede, der har indgået en aftale med en af sine studerende om betalingslempelser for beløb, som denne skylder i studiegebyr og for udgifter til deltagelse i en studierejse, i forbindelse med denne aftale skal anses for »erhvervsdrivende« i den forstand, hvori udtrykket er anvendt i denne bestemmelse, med den følge, at aftalen er omfattet af dette direktivs anvendelsesområde.**

Underskrifter